Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 10 franci cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fói'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonéza la Comitetulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Nr. 12. **Brasiovu 15. Iuniu 1871.** **Anulu IV.**

Sumariu. Momente d'in istori'a moderna a Greciei. (Continuare.) — Academi'a magiara de scientie. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Ioanu cav. Alduleanu. — Annalile societatei academice romane. — D'in pomelniculu martiriloru romani dela an. 184$^{8}/_{9}$. (Continuare.) — Protocolulu sied. comit. — Consemnarea contrib. si ofert. incurse. — Bibliografia.

Momente d'in istori'a moderna a Greciei.

(Continuare.)

Aici ne curmamu firulu narratiunei nóstre, sî lasamu istoriografiloru romanesci sî grecesci, cá se descria cu de-ameruntulu pentru memori'a posteritatei tóte fiorósele fapte sî evenimente càte au decursu pe pamentulu romanescu, nu numai pàna in Iuniu 1821, adeca pàna la scaparea lui Ipsilanti prin Turnu-rosiu de sabi'a turcésca, pentru cá se ajunga la Muncaciu si mai tardíu la Theresienstadt in captivitate austriaca, ci tocma pàna la 22. Maiu an. 1822, càndu a venitu Grigorie Ghica IV. cá domnu pamentenu la tronulu Munteniei. Se curmamu acésta parte d'in actiune cu atàtu mai virtosu, cu càtu cà, de vomu lua de ess. numai actiunea unuia d'intre capii revolutiunei, precumu a fostu Theodoru Vladimirescu, ucisu de Ipsilantis cu neaudîta perfidia, un'a dî intréga nu ar ajunge pentru nárratiunea toturoru fapteloru lui, sî bune, sî rele, càte a inplinitu elu in acelea càteva luni de dîle. In locu de acésta se aruncamu una cautatura rapede spre Constantinopole, pentru cá se cunóscemu mai de aprópe càteva d'in faptele cele mai feróse sî barbare, d'in càte intempina omenimea pe acestu pamentu.

Pre candu acei trei comandanti, adeca duoi greci sî unu romanu, petrecea la Bucuresci perdiendu tempulu in intrige fatali sî torturati de négra neincredere, totu pe atunci, adeca in Aprile 1821, macelurile d'in Peloponesu luasera un'a dimensiuue pre càtu de rapede, pre atàtu sî de barbara sî teribile, in càtu se parea, cà tóte furiile iadului esisera pe pamentulu Greciei. Orasiele Kalavrytä, Kalamata sî Patras cadiusera in manile greciloru. Archimandritulu Dikaeos (papa Flevas) sî alti càtiva archierei predicá pe fatia cruciat'a in contra turciloru. Const. Kolokotronis, Petru Mavromichalis, primariulu districtului Mani, Londos, Zaimis, insusi archiepiscopulu Germanos d'in Patras si alti mai multi primati se pusera in fruntea poporului si'i chiamara la arme. Dela finea lui Martiu pàna in dio'a de Pasci (22. Aprile) 1821 cadiura aprópe 15 mii de turci fàra distinctiune de sexu si inca in modulu celu mai barbaru sub lovíturele greciloru, adeca tocma in modu de fere rapitorie, precumu invetiasera ei dela turci, sclavii dela tiranii loru.

In urmarea acestoru evenimente pe turci ii coprinse preste totu imperiulu terrórea cea mai ametietória, carea inse preste puçinu se prefacù in furía ferósa sî in pofta de vindicta fàra margini; éra sultauulu Mahmud, sî de altumentrea tiranu d'in natura, se parea cà intrece pre toti ceilalti turci in turbarea sa. Inca d'in 3. Aprile se incepù persecutiune sistematica in contra crestiniloru, intr'unu gradu, precumu se mai intemplase numai sub sultanii Selim I. sî Ibrahim. Perire sî mórte toturoru giauriloru! era parol'a dîlei. Studentii turcesci (softali) esindu d'in „Medrisseh," adeca d'in scólele loru, se rapedira asupra bisericeloru crestine, injunghiendu pe ómeni pàna sî la altariu si profanandu tóte cele sacre. Nici insii ambasadorii, cu singur'a esceptiune dóra de internuntiulu austriacu, nu mai era siguri de furi'a turcésca; éra dupace comitele Stroganoff, ambasadorulu Russiei dede sultanului consiliu, cá se nu aduca pe toti crestínii la desperatiune, cà face mai reu, atunci Mahmud in mani'a sa decise, cá tocma pentru aceea se dea rebelliloru càteva essemple de resbunare fiorósa.

Patriarchulu d'in Constantinopole a incercatu in cursulu seculiloru fórte adesea mani'a, resbunarea sî capritiele regimului turcescu. Neci-una data insa positiunea capului bisericei grecesci nu a potutu fi mai grea sî mai periculósa, decàtu a fostu aceea in a. 1821.

In acelea dîle de probe grele sî de suferintie cumplite, pe scaunulu patriarchiei anatolice, séu grecocatholice, cumu si-o numescu grecii, siedea Georgie Angelopulos, numitu Grigorie IV. Acestu barbatu fusese nascutu d'in Peloponesu sî anume d'in orasielulu Dimitsana in Arcadia, d'in parenti carii avusera a lupta multu cu greutatile vietiei, in càtu tocma sî d'in acea causa fiiulu loru Georgios inbratiosià viéti'a monastica, unde prin portare seriósa, prin severitatea moralei sî prin diligenti'a sa successive se inaltià la tóte treptele hierarchice, pàna candu in an. 1784 ajunse mitropolitu in Smirna. In an. 1798 mitropolitulu Grigorie fu alesu de càtra sinodulu constantinopolitanu de patriarchu. Precumu inse pàna in secululu alu 16-lea se intemplá sî cu pap'a dela Roma prea adesea, cà era scosu d'in scaunu, séu tocma sî ucisu, asía a mersu acésta sî in Rom'a nóua; asia s'a intemplatu sî cu patriarchulu Grigorie, cà elu fu

essilatu de duoe ori la muntele Athos, adeca in an. 1800 sî in an. 1808, éra apoi in an. 1819 fu restauratu a trei'a óra in scaunulu patriarchiei. Se cuvene a insemna, cà acésta nestabilitate nu provene totu-deauna dela regimulu turcescu, ci d'in contra se intempla prea adesea, cà membrii sinodului, atàtu cei eclesiastici, càtu sî mai virtosu cei mirenesci, adeca càteva familii fruntasie d'in Fanaru, iau la persecutiune pe patriarchulu, ilu denuntia si 'lu submina, pàna ce'lu restórna. Uneori dau sî ei insii ocasiune prin portarile loru, cá se fia destituiti. Pe patriarchulu Grigorie IV. inse neci-unu omu de onóre sî cu conscientia curata nu l'ar fi potutu renumera in cathegori'a acestoru d'in urma. Elu era ceea ce numescu fisiognomistii: sufletu frumosu in corpu frumosu, morala nepetata, portari frumóse, infatiosiare simpathica, spiritu indulgente, blandu sî ertatoriu. Éra apoi numai cá se aiba pace biseric'a sî natiunea sa, pentrucá adeca se ia intrigantiloru ori-ce ocasîune de a face reu, Grigorie facea totu ce sciá, numai cá se'si conserbe favórea regimului turcescu; éra acésta deferentia (umilire) a sa càtra turci mergea asia departe, in càtu de ess. in an. 1807, pre candu anglii amerintiá Constantinopolea cu bombardamentu, patriarchulu Grigorie esia cu ai sei la siantiuri sî lucrá alaturea cu altii, numai cá se'si conserve grati'a sultanului. Asia in primavér'a a. 1821 indata ce Mahmudu ii porunci, patriarchulu aruncà anathem'a cea mare bisericésca atàtu asupra lui Aless. Ipsilantis sî a lui Mich. Sutsos domnului Moldovei, càtu si asupra toturoru celorulalti „rebelli." Intr'aceea grecii sciá bine, cà ce e dreptu, bietulu patriarchu inca simpathisá d'in tóta ânim'a sa cu miscarile nationali sî la multi heteristi le intendea pe sub mana càte-unu micu ajutoriu; inse ochiulu tiranului, de sî alta-data fórte indolentu, acuma nu dormea de locu, ci elu vedea sî ceea ce nu era necairi. Mai in scurtu, sultanulu sî ministrii sei trecura sî pe patriarchulu Grigorie in list'a greciloru celoru mai raffinati, mai fatiari sî mai mintiunosi. Dupa ce ajunse la Constantinopole scirea despre revolutiunea d'in Peloponesu, turcii indata sî decretara, cà patriarchulu carele e nascutu d'in Peloponesu, este complice in rebelliune, prin urmare sórtea lui inca era decisa. In aceleasi dîle sultanulu demandà cá Murusi dragomanulu Portei se fia taiatu, sî capulu lui cadiù in presenti'a lui Mahmud langa usi'a palatului celui mare. De alta parte patriarchulu fu provocatu a da indata trei ostatici (obsides). Cu lacrimele in ochi dede elu in manile turciloru pe mitropolitii dela Salonichi, Adrianopole sî Târnova; éra apoi suspinandu intrebà pe amicii sei cá se'i spuna, care mórte ar fi mai usióra, a taiarei capului, séu a spendiurarei. Grigorie adeca vedea bine aceea ce'lu asteptá pe densulu. Éca deci, cà in 22. Aprile, adeca in dio'a de pasci, indata dupa finitulu liturgiei venindu carneficii, ilu dusera d'incolo in suburbea Fanaru la loculu de pierdiare, unde mii de turci setosi de sange asteptá holocaustulu de sange. Mai antaiu tiranii maltratara pe venerabilele betranu lovindu'lu cu pitiórele, dupa aceea indata ce vení scirea, cà sinodulu terrorisatu de sultanulu Mahmud, intre lacrime sî vaiete alesese unu altu patriarchu, ilu spendiurara de usi'a d'in midiulocu a fanarului. Momentele barbarei essecutiuni au fostu sublime prin inpregiurarea, cà patriarchulu Grigorie IV. merse la mórte cu multu curagiu, elu morí cá crestinu sî cá erou. Officiariulu de ieniceri insarcinatu cu essecutiunea, puse un'a bucata de charthia pe peptulu patriarchului, in care inca mai vibrá unu restu de viétia. Aceea era „Fetva," adeca sententi'a de mórte, motivata cu temeiuri turcesci, in care adeca se dîcea, cà patriarchulu „dupa tóta probabilitatea conspirase in secretu, cà pórt'a este convinsa prin multe ratiuni despre complicitatea lui cu complotulu, sî cà elu e nascutu d'in Peloponesu, undè tocma prorupsese rescol'a." Indata dupa essecutiune, marele veziru se duse la fati'a locului, demandà a i se aduce unu scaunelu sî ciubucu, apoi cufundatu in meditatiune, se uità càteva minute la cadavru. Se spune cà insusi sultanulu travestitu s'ar fi amestecatu intre spectatori. Turcóicele betrane insultá cadavrulu. Grecii stetera séu ascunsi, séu in distantia mare de acea calvaria. Dupace corpulu patriarchului a statu trei dîle aruncatu in vederea lumei, apoi turcii poruncira jidoviloru, cá se'lu ia si se'lu traga pe strate strigandu: „Asia patu rebellii in contra sultanului!" dupa aceea 'lu aruncara in mare. Cumu s'a intemplatu, cà cadavrulu nu se cufundà, ci innotandu pe de-asupra apei, vení in apropierea unei corabii grecesci, care era se plece la Odess'a. Capitanulu corabiei cunoscèndu corpulu sî scotiendu'lu ilu duse la Odess'a, unde d'in porunc'a imperatului fu inmormentatu cu pompa.

Indata dupa acelu omoru urmara altele totu de natur'a aceluia. Dupa unele documente publicate mai de curendu, s'au mai taiatu sî spendiuratu totu in Aprile unuspredìece mitropoliti sî episcopi, càtiva archimandriti, protosingheli sî multi alti preoti, precumu sî unu mare numeru de boieri fanarioti, d'in càti nu scapasera mai de tempuríu la Odess'a.

Sultanulu Mahmudu calculase, cà elu cu acestea omoruri politice sî cu sfarmarea toturoru legamentiloru sociali, va insufla frica sî terróre in greci, sî cà va inneca d'in un'a data revolutiunea. Asia este, elu a insuflatu frica sî terróre in familiile fruntasie sî in comerciantii capitalei; d'in contra inse poporulu grecescu, massele, locuitorii d'in provincii cu atàtu mai multu s'au inflacaratu de furiós'a pofta a celei mai infricosiate resbunari. „Séu noi, séu ei," dîsera grecii mai in unanimitate, éra unii cu altii, greci sî turci in aceeasi tiéra, numai acésta nu se mai póte!" D'in acelea dîle revolutiunea luà mai multu caracteru religiosu. Insusi imperatulu Francisc, carele pàna atunci tienea pe fatia cu turcii, a fostu atàtu de miscatu, cá sî cumu Mahmud ar fi spendiuratu pe pap'a dela Rom'a. Irritatiunea ce s'a produsu la curtea Russiei, passii ambasadorului Stroganoff facuti in fa-

vórea greciloru, tóte acestea sî alte evenimente numeróse si mari, care au urmatu dupa scenele de sange sî de barbaria essecutate in Constantinopole, merita a fi tractate inadinsu sî a fi cunoscute de càtra toti mai alesu in tempurile nóstre cu de-a meruntulu. Mahmud in furi'a sa commisse un'a d'in cele mai grele errori politice, cà-ci se abatù dela satanicele maxime de statu adoptate de sultanulu Mohamed II. cuceritoriulu Constantinopolei. Acelu sultanu adeca, dupace se saturà de sange in urmarea caderei imperiului bisantinu, apucanduse de reorganisatiune, aflà cu cale tiranulu, cá se conserve mai multe institutiuni de a le aceluiasi imperiu, cà-ci precumu bene este sciutu, unu mare numeru d'in acelea fusesera prea acomodate pentru despotismu.

(Va urma).

Academi'a magiara de scientie.

Membrii academiei magiare d'in Pesta tienura in 20. Maiu a. c. érasi adunare generale. In 1. Ian. 1871 se inplinira patrudieci de ani, de candu s'a infientiatu acea societate academica magiara. In acestu periodu de tempu membrii ei au tienutu multe adunari generali publice, se crede inse cà asemenea acesteia anevoia va fi mai fostu alt'a, care se fia fostu cercetata de unu publicu asia ilustru sî asiá numerosu, sî care se fia aratatu resultate atàtu de inbucuratorie pentru natiunea magiara, precumu s'au vediutu asta-data.

Trecèndu preste unele discursuri prea interessante, tienute de càtra unii membrii ai academiei, vomu reflecta numai pe scurtu la raportulu anuale alu secretariului generale alu academiei, d'in care se vede, cà operatele scientifice ale membriloru academiei au esitu la unu numeru asiá de considerabile, iu càtu in decursulu anului 1870—71 s'au tiparitu siesedieci de tomuri sî càteva brosiure. Membrii societatei academice magiare càti se afla in permanentia pe locu la Pesta sî tragu salariu anuale, au tienutu in cursulu anului preste treidieci de siedentie. D'intre sectiunile academice, sectiunea filologica, cea istorica sî archeologica, éra in parte sî cea de scientiele essacte, sî cea de scientiele sociali (jurisprudentia etc.) au produsu resultate, care correspundu pe deplinu inca sî celoru mai incordate asteptari a le connationaliloru sî facu se amutiésca gurele adversariloru academiei.

Óre inse cumu va fi ajunsu academi'a magiara la nesce resultate asiá illustre sî inbucuratórie? Respunsulu ací s'ar potea da pe scurtu asia: In tempu de patrudieci de ani sî cu midiulóce materiali de ajunsu. Intr'aceea dn. ministru Melchioru Lonyai alesu de presiedente alu academiei in loculu repausatului br. Iosifu Oetves, tienendu discursulu de deschidere in 20. Maiu, se folosí de ocasiune, pentru cá se arunce una privire rapede preste istori'a academiei magiare, cá asiá se védia sî generatiunile de astadi, prin ce fase trecuse acelu institutu nationale, la càte lipse, calamitati, tocma sî persecutiuni politice fusese espusu, pre càtu tempu a lucratu pentru regenerarea sî cultivarea limbei magiare, pentru inaltiarea ei la rangu de limba domnitoria preste celelalte limbi d'in Ungari'a sî pentru cultivarea scientieloru in aceeasi limba. Discursulu dlui Lonyai ar merita cá se se publice intregu tradusu in romanesce, cà ci romanii preste totu inca aru potea invetia fórte multu d'in elu. Noi scótemu aici numai essenti'a lui in càteva sententie.

Pàna pe la a. 1776 limb'a magiara se mai vorbea inca numai pe la sate si la orasiele, éra in regiunile superiori predomnea limb'a latina si cea germana. In acelu anu nisce gardisti unguresci d'in corpulu de garda imperatésca adunanduse in un'a d'in chiliile loru, au fostu celi de antai, carii au esitu cu ide'a infientiarei unei societati academice. Au trecutu inse siesedieci de ani, pàna ce cuventulu se facù corpu. Dupa multe incercari desierte, in fine abia in 1. Ian. 1831 se potù tiené prim'a adunare a societatei academice magiare. Au mai trecutu inse alti diece ani, pàna candu acea academia se se vedia organisata cumu se cade, si pàna candu intiellegenti'a natiunei se incepa a cunósce inportanti'a acelui institutu. Espusa la totu feliulu de lipse, inse si la critice reutatiose, membrii academiei nu se potea aduna, decàtu numai càte 3—4 septemani pe anu, pentru cá se lucre impreuna. Adeca tocma cá societatea academica d'in Bucuresci in dilele nóstre. Intr'aceea limb'a magiara cultivata sî inavutita de academia, castigá totu mai multu terrenu fatia cu altele, pàna candu dietele o pusera in loculu sî rangulu celei latine. De ací incolo fondurile academiei se inmultiá mereu. Resultatele esia totu mai la vederea lumei. In anii absolutismului, focolariulu sî asilulu limbei sî alu nationalitatei magiare remasese aprópe numai academi'a. Astadi acea academia are unu capitalu preste 1½ milionu, palatu propriu, bibliotheca preste 40 mii volume, subventiune anuale dela statu.

Inca numai una impregiurare. Academi'a magiara (sectiunea ei filologica) inca totu mai lucra la dictionariulu celu mare academicu, dara au ajunsu la alu sieselea tomu. — —

Colectiune de diplome

d'in diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romàni (valachi).

(Continuare.)

1324. 22. Ian. App. Dipl. Tr. T. I.

Acésta epistola adresata de capitulu càtra Toma, care pe atunci era vaivodu alu Transilvaniei, comite de Zonucu (Solnocu) si preste Sibiiu, reproduce una alta epistola a aceluiasi vaivodu séu domnu, adresata càtra acelasi capitulu d'in Alb'a-Iuli'a,

in caus'a de cérta escata intre membrii familiei Opour (Apor), care'si avea possessiunile sale in comunele Valea-Seca (Szárazpatak) si in Torja-de susu. Capitularistii se invoira cu vaivodulu Toma, cá se tramita la fati'a locului una comissiune spre a cerceta lucrulu bene. Toma tramise pe unu junc anume Ladislau de Pech, omu d'in curtea sa, éra capitululu pe unu canonicu de ai loru, anume Pavelu. Acesti comissari aflara, cà Stefanu filiulu lui Ioanu avuse dreptu candu se plansese, cà Sandrinu, Opour si Egidiu asuprisera prin rapacitatea loru pe elu si pe fratii sei (verii celora), pentrucà la inpartirea comunei Valea-séca, le-au datu numai diece case ale sororiloru si patruspredece curti de a le ómeniloru liberi, intre carii era si unii Bisseni; d'in contra Sandrinu, Opour et Egidiu au luatu d'in comun'a Valea-séca optudieci si cinci de familii de Bisseni ómeni liberi, cumu si incà alte càteva. La Torja-de susu partea lui Stefanu este mai cu totulu lipsita de locuitori, in care adeca sunt numai treidieci de case; d'in contra in portiunea lui Egidiu la Toria-de susu, sunt un'a suta treidieci si cinci de case. Asia acestea familii sunt citate cá se se judece inaintea vaivodului Transilvaniei.

Magnifico Domino Thomae Vayvodae Transylvano, et Comiti de Zonuk, et de Cibinio amico suo Capitulum Ecclesiae Transylvanae. Amicitiam paratam, supremo cum honore. Literas magnitudinis vestrae noveritis nos recepisse in haec verba:

Discretis viris et honestis Dominis et amicis suis Reverendis capitulo Ecclesiae Albensis Transylvan. Thomas Vajvoda Transylvanus Comes de Zonuk et de Cibinio amicitiam paratam, et se totum cum honore. Conqueritur nobis Stephanus filius Johannis*) nobilis de Zárazpatak**), quod Sandrinus filius Opour, et Opour frater ejusdem Sandrini, ac Egidius filius Stephani fratres sui, pactum et ordinationem super ipsa possessione Zárazpatak mediantibus literis nostris inter ipsos habitam, et ordinatam minime observassent, sed ipsam possessionem Zárazpatak sine homine nostro, et testimonio Capituli aut Conventus inter se divisissent absque suá voluntate, et in ipsa divisione Curias sororum suarum propriarum sibi pro debita portione potentialiter tradidissent, et ipsi pro se homines liberos, et curias liberorum hominum in portione ipsorum elegissent, et recepissent. Insuper autem quosdam Bicenos suos a fratre suo sibi commissos, salvis rebus et personis occupassent, et nunc detinerent occupatos, et utilitates ejusdem possessionis potentialiter in ipsius praejudicium, et gravem jacturam perciperent, et percepissent usque modo. Caeterum etiam quandam possessionem ipsorum Fel-Torja vocatam, quae Opour filium Opour in aliqua parte non attingit, praefati Sandrinus et Egidius absque sua similiter voluntate divisissent, et sibi portionem pro habitationibus per omnia destructam assignassent, et pro se ipsis partes populorum multitudine decoratas accepissent. Super quo amicitiam discretionis vestrae praesentibus requirimus diligenter, quatenus cum Ladislao de Pech Juvene aulae nostrae vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, coram quo ibidem homo noster de omnibus praemissis, et singulis praemissorum sciat et inquirat omnimodam veritatem, et scita veritate, ipsos Sandrinum Opour et Egidium ad nostram citet praesentiam contra Stephanum praenotatum. Et post haec. prout vobis de praemissis veritas consteterit, nobis cum die citationis termino assignato, et nominibus citatorum, ac cum totius facti serie in vestris literis nostri gratia nobis rescribatis. Datum in Dewa secunda die Octavarum Epiphaniarum Domini anno ejusdem Millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

Nos igitur petitionibus vestris acquiescentes, cum ipso Ladislao homine vestro ad exequendam continentiam ipsarum literarum vestrarum unum ex nobis magistrum Paulum concanonicum nostrum misimus vice nostra pro testimonio, qui quidem homo noster, et praefatus Ladislaus homo vester demum ad nos reversi concorditer dixerunt nobis requisiti, quod idem homo vester una cum ipso homine nostro feria quinta proxima post festum conversionis B. Pauli Apostoli ad terram seu possessionem Zárazpatak vocatam accessissent, et praefatus homo vester sub testimonio dicti hominis nostri, diligenti inquisitione habita tam secrete, quam manifeste, ab omnibus a quibus decuit, et licuit, in praemissis veritatem scivissent, et scire potuissent, invenissent, quod praefata divisio dictae possessionis Zárazpatak inter ipsos indebite et injuste facta exstitisset in eo videlicet, quod ipsi Stephano filio Joannis et fratribus suis praeter decem domos sororum suarum, quatuordecim Curias hominum liberorum, in quibus quidam Biceni essent, assignassent, et idem Sandrinus, Opour et Egidius de ipsa possessione Zárazpatak octuaginta quinque mansiones hominum liberorum Bicenorum, et aliorum pro eorum portione recepissent. Praeterea in praefata quinta feria post festum conversionis B. Pauli Apostoli dictus Ladislaus homo vester simul cum ipso homine nostro accessissent ad villam seu possessionem Fel-Torja vocatam, habitam indebite, et injuste factam in eo videlicet, quod ipsi Stephano et fratribus suis portionem terrae habitationibus fere destitutam, in qua nunc tantummodo triginta mansiones essent assignassent, in portione vero Egidii, centum et triginta quinque forent mansiones in eadem Fel-Torja existerent. Ubi visa et inventa hujusmodi divisione in possessionibus supradictis, saepefatus homo noster in facie ipsarum terrarum, in praedicto die citasset ipsos Sandrinum, Opour et Egidium ad vestram praesentiam contra Stephanum filium Johannis praelibatum responsuros, Octavas Purificationis B. V. proxime venturas, eisdem pro termino assignando, coram vobis comparendi. Datum in festo B. Agathae V. et Mart. anno Domini Millesimo trecentesimo vigesimo quarto. Item non hoc praetermittimus, quod retulerunt, et quod quosdam Bicenos a patre suo sibi commissos idem Sandrinus, Egidius,

*) fuit is Apor. Vide literas a. 1311. —
**) Nota deest. M.
Originale in Archivo Capit. Alb. quod B. Stephanus Apor 1725 pro se transumi curavit. —

et Opor pro portione sua in Zárazpatak occuparunt.*)

1325. App. Dipl. Tr. T. I.

Documentu datu de episcopulu Petru, innoitu si de succesoriulu seu Andreiu, d'in care se vede, cà locuitorii comunei Siardu era pe acelea tempuri ómeni liberi, éra nu sclavi, nu iobagi.

Nos Andreas Dei et apostolice sedis gratia Ep. Transsylvanus tenore presentium significamus quibus expedit universis, quod populi nostri de Sard ad nostram accedentes presentiam exhibuerunt nobis literas felicis recordationis Petri quondam Episcopi Transsylvani predecessoris nostri cum pendenti sigillo super libertate ipsorum concessas et confectas, petentes nos ipsi populi cum instantia, ut eos in eisdem libertatibus conservare, et ipsas literas ratas habere, et nostro sigillo confirmare dignaremur. Cujus quidem litere tenor talis est:

Nos Petrus.[1])

Nos igitur petitionibus ipsorum populorum nostrorum de Sard justis ac legitimis acquiescentes, ipsas literas non cancellatas, non abrasas, non abolitas, nec in aliquali sui parte vitiatas, sed in Carta et sigillo integras reperientes de verbo ad verbum rescribi fecimus, et sigillo nostro muniri. Datum Albe Sabbatho proximo ante festum ascensionis Domini anno ejusdem M. CCC. XX. Quinto.**)

Literas has confirmavit et transumsit an. 1364. Dominicus Episcopus Transsylvanus.

(Va urma.)

Ioanu cav. Alduleanu,

nascutu la an. 1821 in Moieciu-de diosu d'in parenti de classea preotiésca, in anii d'in urma membru alu curtei supreme de judecata si cassatiune, s'a mutatu la celea ceresci in Pesta la 10. Maiu 1871.

Perderea irreparabile pe care o incercà patri'a si natiunea nóstra prin repentin'a mórte a cavaleriului Ioanu Alduleanu, este cunoscuta d'in necrologulu publicatu mai pe largu séu mai pe scurtu in tóte diariele romanesci si neromanesci d'in patria, cumu si d'in unele schitie biografice care au apparatu pàna acuma. Compunerea biografiei repausatului cere una alte pena, informata mai bene, care adeca se se afle in possessiunea unui numeru considerabile de documente relative la activitatea publica a acestui functionariu si barbatu de statu esitu d'in sinulu natiunei nóstre. Eminentile sale calitati individuali, patriotismulu seu luminatu, amorea sa càtra natiune, condusa totu-deauna p'intre tóte vicissitudinile tempuriloru de prudentia practica si de unu tactu finu, zelulu si devotamentulu seu pentru religiunea si beseric'a sa, sublimele seu simtiu de dreptu si dreptate in calitatea sa de functionariu in ramur'a judecatorésca, insocita de fidelitate sincera, pura, rationata, neclatita càtra august'a Dinastia si càtra Capulu statului, tóte acestea insusiri accumulate la unu locu, precumu numai arare-ori se intempla in viéti'a individiloru, au se ocupe una pagina illustra in istori'a nóstra, alaturea cu alti càti-va contempurani ai sei. Lasandu noi onórea deslegarei unei asemenea probleme altora, ne marginimu in acestu spatiu angustu numai la culegerea càtoruva date d'in dio'a solenitatei funebrale dela Zernesci.

Precumu amu promisu mai susu, mórtea lui I. Alduleanu a fostu repentina, adeca venita fàra veste, in tempulu cinei, in midiuloculu familiei, prin lovitura de gutta, pe bratiale sociei sale, fàra cá se póta intreveni ajutoriulu vreunui medicu. Cu tóte acestea se pare cà unu presimtiu órecare alu apropierei de ór'a ultima a predomnitu in spiritulu seu, pentrucà pre candu inca nu ajunsese neci in anulu alu cincidiecilea alu vietiei sale, venindu la Zernesci spre distractiune, de repetite-ori isi descoperí vointi'a si dorinti'a mai alesu càtra vârulu seu primare si amicu intimu protopopulu Ioanu Metianu dicùndu, cà „doresce cá se móra, séu incai cá se'i repauseze osementele in patri'a nóstra si anume in Zernesci, langa consangenii sei.

Ajungèndu la Brasiovu si de acolo la Zernesci scirea in totu respectulu intristatória, dn. protopopu isi revocà la momentu in memoria dorinti'a d'in trecutu a fericitului seu amicu, de a i se asiedia remasitiele pamentesci in solulu patriei sale si anume la loculu unde se afla pausandu bunii si strabunii sei; de aceea protopopolu si telegrafà la famili'a lui Alduleanu rogandu-o cá se conceda transportarea corpului, ceea ce s'a si intemplatu, si inca asia, cà famili'a intrega insocí pe mortulu pàna la loculu destinatu.

Domineca in $^{2}1/_{9}$. Maiu pe la 10 óre demaneti'a numit'a comuna care numera preste siese sute de familii, semená cá si cumu ar fi castigatu d'intr'odata unu numeru duplu de locuitori. In strat'a cea lunga mai de frunte si in alte doue tóte curtile locuitoriloru era pline de trasuri elegante si de alte carutie, éra

---

*) Not'a Red. Comun'a Valea-seca ung. Szárazpatak este in comit. Albei-de susu vecina cu ticnutulu secuiescu numitu Trei-scaune, éra Toria este comuna secuiésca, aprópe de Kézdi-Vásárhely. Asia dara in acelea comune in sec. alu 14-lea mai era inca Bisseni si inca familii multe sî — acelea libere. Cine au fostu acei Bisseni memorati de atàtca ori in istori'a acestei tieri, si cumu au desparutu ei d'in Transilvani'a? Séu cà Bissenii sunt totu acilea, numai sub alte nume? Asia dara Bisseni n'au fostu numai in terra Blachorum, ci si in Secuime?

Dara cumu mai vene, cà si dupa acestu documentu se inpartu atàtea familii de ómeni liberi intre membrii unei familii aristocratice? Si acésta se face tocma si in Secuime, care se lauda atàtu de multu cu vechile sale libertati? „Au assemnatu, au primitu, au ocupatu atàtea familii libere?“ Ce relatiuni potea se fia acelea d'intre famili'a aristocratica si d'intre atàtea familii libere? Tóte acestea intrebari se potu resolvi d'in istoria, nu inse in un'a nota scurta, ci la altu locu.

[1]) Oblivione non sunt insertae. M.

**) Not'a Red. Comun'a Siardu (ung. Sárd), aprópe de Alb'a-Iuli'a, este romanésca, cà-ci adeca are pàna la un'a miie locuitori romani, vreo 40 (patrudieci) unguri si vreo diece jidovi.

curtea protopopului, in ale carui case spatiose era espusu sicriiulu defunctului, se vedea inghesuita de càteva sute persóne de distinctiune, venite atàtu d'in Brasiovu cu deputatiunile comunali in frunte, càtu si d'in alte comune. Candu s'a pusu conductulu funebrale in miscare spre beseric'a cea mare a comunei, ti se parea cà te afli in una d'in cetatile principali ale patriei nóstre. In beserica a fostu preste potentia cá se incapa si d'in locuitorii comunei, cà-ci totu spatiulu era ocupatu de càtra cei veniti d'in alte parti, ómeni d'in tóte natiunalitatile si confessiunile. La essecutarea servitiului dumnedieescu funebrale, unde a pontificatu dn. protopopu Petru Popescu d'in Fagarasiu assistatu de alti cinci preoti, au cooperatu duoe choruri vocali, celu locale si celu d'in Brasiovu, era oratiunea funebrale o a tienutu professoriulu gimnasiale dr. Nicolae Popu.

Ospetiulu mortiloru (àsia numit'a pomana, pe airea comandare) s'a tienutu in mai multe locuri, éra anume la protopopulu I. Metianu, la parochii Ioanu Danu, Ioanu Comsia, in curia la arendatoriu, la fabric'a mech. dc papiru, la dnii pretoriu Ioanu Ratiu si jude singulariu Penciu, au fostu mese intense pentru tóta multimea persóneloru de distinctiune càta au voitu se ia parte.

Acesta fu tributulu d'in urma alu amorei, stimei si recunoscintiei nationale si patriotice adusu memoriei lui Ioanu Alduleanu. Inse partea cea mai considerabile si eminente a acelui tributu fu adusa de càtra protopopulu Ioanu Metianu, de altumentrea inca renumitu pentru ospitalitatea si multele sale benefaceri, cumu si de càtra susu numitii dni parochi I. Danu si I. Comsia, carii toti trei insi au luatu asupra'si portarea toturoru speseloru transportului, a inmormentarei si a pomenei in cointielegere fratiésca. Essemplu acesta, pre càtu de raru in tempurile nóstre, pre atàta si de nobile, generosu, séu ceea ce insemna totu-una, conformu spiritului evangeliei Salvatoriului.

Asia s'a inplinitu dorinti'a lui Ioanu Alduleanu, de a dormí somnulu celu lungu pàna la reinviiere in prea charulu pamentu alu patriei, udatu óre-candu si de elu cu destule lacrime. Ce dorintia straniera, imi va dîce cosmopolitulu cu ânima de ésca si cu simtiementele tempite. Oh voi nefericitiloru, carii sunteti lipsiti de facultatea de a pricepe dulcea si doiós'a voce a patriei, o voi straini pre totu rotundulu pamentului, carii nu poteti avea idea de patria, cumu nu aveti neci de nationalitate, cereti-ve respunsu la sarcastic'a vóstra intrebare dela milliónele de umbre a le anticiloru Spartani si Atheneni, a le Romaniloru, carii candu se vedeau departati d'in patri'a loru, suspinau cu Ovidiu.

Nescio qua natale solum dulcedine captos
Ducit et immemores non sinit esse sui.

Georgie Lazaru, de si se aflá in Bucuresci la cas'a unoru veri ai sei, simtienduse morbosu, nu'i lasà in pace, pàna nu'lu adusera la Avrigu, pentrucá — se mora acolo, unde s'a si nascutu. Éra Simionu Barnutiu: „Voiu se inchidu ochii acolo unde 'iam si deschisu.“ Si s'a reintorsu in patri'a sa.

O frumósa Transilvania, pamentu sacru, patria prea chara, mare si minunata este poterea ta attractiva, dulce si farmecatória este vocea ta de mama pentru filii si fiicele tale.

Dómne, dà acestei patrie sante, multi, fórte multi fili cá Ioanu Alduleanu.

Annalile societatei academice romane.

Sessiunea anului 1870. Tomu III. Bucuresci 1871. Formatu 8° imper. pag. 165. Pretiulu 3 lei noi séu 1 fior. 50 cr. val. austr. Essemplarie d'in tom. I. p. 293 pretiu 4 lei n. Ess. d'in tom. II. pretiu 2 l. n. Se mai afla, si se potu trage séu de-a dreptulu dela Cancellari'a societatei academice d'in Bucuresci, séu si prin librarii, séu prin redactiunea foiei acesteia Transilvani'a. Asia tóte trei tomuletiele facu in lei n. 9 séu 4 fior. 50 cr. val. austr.

Multe s'au scrisu, si mai bune, si mai rele, despre activitatea junei societati academice romanesci, se voru mai scrie si vorbi inca si in venitoriu, déca acea societate scientifica va avea viétia, precumu noue ne vene se credemu cà o va avea, si inca viétia lunga; multi au judecatu activitatea ei, fàra a'i cunósce amarele suferintie la care a fostu ea supusa indata d'in alu duoilea anu alu vietiei sale, prin urmare o au judecatu in modu fórte superficiale, dupa unele resultate care le voru fi batutu mai multu la ochi, fàra cá se considere, cà pe terrenulu spirituale, pe terrenulu scientieloru sementiele aruncate nu resaru asia curendu cá in lumea fisica, si cà in acésta fructele se cunoscu si ajungu la matoritate multu mai curendu. Fia ori-cumu va fi: unu lucru nu se póte trage la induointia. Istori'a litteraturei nóstre pe anii dela 1867 incóce nu se va potea scrie, fàra a consulta si Annalile societatei academice romane. Numai d'intru acelea se va cunósce mai de aprópe lupt'a sistemeloru, cumu si armele luptatoriloru, ce e dreptu, pàna astadi aprópe numai pe terrenulu filologicu, de ací inainte inse si in alte directiuni. Cu tóte acestea va dîce cineva: Este puçinu atàta càtu ni se presenta pàna acumu in Annalile societatei academice romane. Puçinu? Se ni se produca dela alte societati academice resultate mai mari decàtu sunt acestea, inse dela societati de acelea, ai caroru membrii in locu se se afle adunati in permanentia la unu singuru punctu, se aduna pe fiacare anu numai pe càte siese septemani, d'in care càte una se trece asteptandu unii membrii venirea celorulalti. Se ni se arate resultate mai illustre dela midiulóce materiali atàtu de modeste si in parte atàtu de precarie, nesigure, precumu este de ess. subventiunea statului, care i se voteza d'in anu in anu, cá si candu ar fi de-

stinata pentru nu-sciu ce scopu efemeru, trecùtoriu, unu lucru de adi pe mane.

Academi'a ungurésca, care astadi dispune de 1 ½ milionu fiorini, care 'si are membrii salarisati si publica càte 60 tomuri pe anu, in celi d'intai ani ai vietiei sale neci atàta nu a facutu, càtu vedemu la societatea academica romana de 4 ani incóce. Apoi 4 ani nu sunt 40 de ani. Aflatu-s'au si pe airea Zoili destuli de ai lui Martialis, carii strimbá d'in nasu si isi batea jocu de modestele inceputuri ale societatiloru scientifice. Societatea academica romana inca nu are privilegiu de scutintia in contra Zoililoru d'in tempulu nostru; ea inse isi va vedea de ocupatiunile sale.

D'in pomelniculu martiriloru romani dela 1848—49.

(Urmare.)

M. Capusiu, 1849 Grosu Zacharie, Moldovanu Ionu, Sobria Ionu (d'in Iclandu), 3 barbati, essecutati la mórte la mandatulu lui Szabo Lajos.

Februariu 1849 d'in M. Capusiu 2 barbati deto.

M. Iara, 1. Noembre 1848 Calimanu Georgiu d'in M. Iar'a, 1 barbatu. Dupace secuii, dupa adunarea loru d'in Agyagfalva, au fostu dearsu S. Reginulu, unu despartiementu d'intre ei au mersu sub conducerea lui Gr. Toldalagi in satulu M. Iar'a, cá se pedepsésca pre Monoristi, (asia se numia romanii, cari au fostu juratu fidelitate imperatului in satulu Monoru) — si au despoliatu pre locuitorii acestui satu de tóte, le-au ucisu vitele; ér pre acestu betranu ce nu potù fugi, l'au omoritu.

Mehesiu, 19. Aprile 1849 d'in Mehesiu 10 barbati puscati la mandatulu lui Kászoni János.

Martiu 1849 d'in M. Sentea 3 barbati ucisi sub Szabo Lajos si c. Lázár Dénes.

M. Oroszfalu, Martiu 1849 1 barbatu ucisu de insurgenti.

M. St. Martinu, Martiu 1849 d'in Neudorfu 4 barbati dupa o scurta cercetare fura escortati de insurgenti si puscati.

Ménes, Febr. 1949 Hala Iosifu, Brivanu Mihaila, Selsanu Ionu (toti d'in Milasiu mare), 3 barb., fura omoriti la mandatulu lui Péterfi in venerea pàsciloru.

Matso, Ian. 1849 d'in Matso 6 barbati ucisi de insurgenti.

Mihailesci, 12. Febr. 1849 (de aice) 1 barbatu deto.

Molnoru (Monoru?), 24. Febr. 1849 3 barbati deto.

Mocsar (dóra Mocsolya, Mocirla?), 25. Febr. 1849 Moldovanu Pavelu, Rusu Dimitru, Pavelu Obreja, Rusu Pavelu, 4 barbati, fura adusi inaintea tribunalului criminale d'in Gurgíu constatoriu d'in Jenei Josef cá presied. si d'in urmat. membrii, Bocskor Mihály, Baranyai Imre, Veres, Kertész Josef, Márton Krisotam popa reformatu, Lőrintz Ferentz calugaru si capelanu de curte, si Körtvélyes Lajos. — Judecatorii nu au cutediatu a esecutá sententi'a de mórte; deci se prefacura a'i trimite sub escorta la M. Vásárhely, demandara inse ostasiloru a'i omorí pre drumu, ceea ce se intemplà. Acesti nenorociti, d'intre cari celu d'in urma fu veduvu si tata la 6 prunci, cadiura jertfa unei invidie nationale si resbunari private, fiendu acusati pre nedreptulu, de despoliatori.

N. Bunu (in distr. Cet. de Pétra), 1849 Filipu Vasilica, 1 barbatu, morí in prinsóre de fóme in urm'a unui mandatu.

N. Ernye, Ian. 1849 Botta Filipu, Botta Mihaila, Precupu Costanu, d'in N. Ernye (Erneiu in scaun. Murasiu), 3 barbati. La inceputulu lui Ian. li se demandà de insurgenti cá se adune darea; acestia nesciendu se asculte ori nu, s'au dusu la colonelulu Urbanu iu Bistritia cá se intrebe de sfatu. Acésta fapta se aflà prin judele de cercu Boér Elek, si la mandatulu lui fura prinsi toti trei si escortati la M. Osiorheiu; de aice fura trimisi inapoi, inse pre drumu fura omoriti de locuitorii d'in Felfalau, carii le fura ordinati de conducatori.

Fülpes (Filpesiu in comit. Turdei?), 3. Martiu 1849 d'in N. Fülpes 3 barb. ucisi de insurgenti.

N. Iclandu, Febr. 1849 Nagy Moise d'in M. Capusiu, 1 barbatu, omoritu la mandatulu lui Szabo Lajos.

Martiu 1849 Muresianu Petrea, Moldovanu Toaderu, d'in K. Iclandu, 2 barbati, omoriti la mandatulu lui Csath Pál si Boér Károly.

Martiu 1849 37 barbati ucisi la mandatulu lui Szabo Lajos, Kováts Károly, Berzentzei, Toldalagi, Rettegi Sándor, Boér si Csath Pál.

Martiu 1849 10 barbati ucisi la mandatulu lui Szabo Lajos.

Margineanu Sava, Margineanu Ilie, 2 barbati, omoriti de insurgenti.

Anulu 1848 Gortra Artimonu, Halbes Stefanu, Boldi Toaderu, 3 barbati, fura spendiurati la mand. cont. Lázár Albert.

N. Nyulas (Milasiu-mare), Aprile 1849 d'in Sioptieru 4 barbati ucisi sub com. lui Putnaki si Szőts Ferentz.

Nasaudu, Martiu 1849 d'in Ciuza 1 barb. ucisu sub com. cont. Lázár Dénes, Szabo Lajos si Haller Franz.

Nyires, 2 Sept. 1848 Filipu Toaderu si Filipu Filipu, 2 barbati ucisi prin tribunalulu criminale.

O. Gyerés, 13. Ian. 1849 d'in O. Gyerés 1 barbatu puscatu la mand. lui Lajos (?) Dénes.

30. Martiu 1849 1 barbatu deto.

O. Dellő, Martiu 1849 1 barb. si 1 fem. deto.

1848 Czicz Gabriel, Decean Petrea, Czicz Mariska, Oroianu Georgiu, 3 barbati si 1 fem. omoriti prin insurgenti.

O. Vásárhely, de aice 4 barbati deto.

Ormenisiu, Martiu 1849 Popu Pavelu d'in Budatelke, 1 barb., omoritu la mand. lui Lászlo Sencu (?)

Aprile 1849 Adam Vasilica, 1 barbatu deto la mand. lui Kászoni János.

Ian. 1849 d'in N. Oelves 20 barb. ucisi la mandatulu lui Putnaki si Mohai.

Martiu 1849 d'in Siopteriu si Oelves 32 barbati si 1 fem. sub Putnaki si Kászoni János.

Orbanu, Martiu 1849 d'in K. Iclandu 10 barb. ucisi prin Berzentzei János.

Orosfalau, Martiu 1849 de aice, 1 barbatu ucisu de insurgenti.

17. Febr. 1849 Szekeres Davidu, Moldovanu Todoru, 2 barbati, desarmati prin ofic. de insurgenti Böbe Károly si Kis András, fura arestati, apoi escortati si puscati.

22. Martiu 1849 Pascu Rusu, Luca Georgitia, Moldovanu Aronu, 3 barbati, fura puscati prin trib. criminale d'in Gurgíu sub Elek Moses, Elek Sándor, Lászlofi Ferentz.

20. Maiu 1849 Chiorianu Toma si Butiu Anti, 2 barbati, puscati prin trib. crimin. d'in Gurgíu sub Szász Hengj (?) d'in Gurgíu.

25. Maiu 1849 Crisianu Gligoru, 1 barb., prin trib. crim. d'in Gurgíu sub Josi Andreas.

30. Maiu 1849 Crisianu Dimitrie, 1 barb., inpuscatu prin Mihály Mihály (?) d'in M. Reginu si Bugnari Pista d'in Felfalau.

30. Martiu 1849 4 barbati ucisi de insurgenti.

Palatca, 13. Aprile 1849 d'in Palatca si Regenu 2 barbati inpuscati de insurgenti.

Septembre 1848 d'in Palatca 1 barbatu deto.

Aprile 1849 d'in Catina 3 barb. ucisi sub cond. Gyulai Pál.

Petea, Martiu 1849 d'in Petea si S. Margita 5 barbati inpuscati sub cond. cont. Lázár Dènes, Szabo Lajos si cont. Haller Ferencz.

Poca, Noembre 1848 d'in Poca 1 barb. deto.

P. Cristuru, Febr. 1849 2 barbati inpuscati de insurgenti.

Rastes (?), Aprile 1849 9 barbati deto.

Remetea, Martiu 1849 3 barb. ucisi sub Mohai István si Csutak.

Rogosu, Oct. 1848 d'in Rogosu 11 barbati si 8 femei inpuscati. Cu ocasiunea acésta fu aprinsu si satulu.

Sacu, Ian. 1849 Sitrosanu Mafteiu d'in Sacu 1 barbatu ucisu sub Kis György, Kászoni János, Béldi, Szentpáli, Csiszár Károly si Bocskor Lászlo.

Siarmasiu-mare, Martiu 1849 9 barb. ucisi sub Szentpáli prin voluntarii d'in Clusiu.

Oct. 1848 d'in Siarmasiu-mare 3 barb. inpuscati de insurgenti.

Ian. 1849 Valea Simionu d'in Bala 1 barbatu ucisu de Macskási Pál la mand. lui Béldi.

Martiu 1849 d'in M. Frata 8 barb. inpuscati la mand. lui Gyuri si Kádár Pál.

Aprile 1849 11 barbati ucisi la mand. lui Kászoni János si Bárdi István.

Siarpatocu, Noembre 1848 d'in Siarpatocu 2 barbati ucisi de insurgenti in modu barbaru.

31. Oct. 1848 1 barb. inpuscatu de insurgenti.

Cristuru (care?), 1848 1 barbatu deto.

Soacna, 14. Ian. 1848 1 barbatu deto.

Sacalu, Martiu 1849 d'in Sacalu 2 barbati ucisi in modu barbaru de insurgenti.

Febr. 1849 1 barbatu ucisu prin Szarvadi d'in Széplak sub Jenei Josef.

Seplacu, 9. Martiu 1849 d'in Seplacu 29 barb. ucisi in modu tiranu de insurgenti.

Sant-Ioana, Aprile 1849 d'in S. Ioana 6 barb. deto.

Szász Csegő, 1849 1 barbatu deto.

Silvasiu, Martiu 1849 d'in Silvasiu 4 barb. inpuscati sub Mohai István si Putnaki.

Szombattelke, Ian. 1849 de aice 1 barbatu inpuscatu de insurgenti.

Taureni (Tohát), 11 barbati ucisi in modu barbaru de insurgenti.

Toldal (?), Noembre 1848 d'in Toldal 1 barb. deto.

Martiu si Aprile 1849 7 barbati deto.

Trittu, 1849 d'in M. Trittu 9 barbati deto.

Tusonu, Aprile 1849 d'in Tusonu 6 barb. deto.

Oct. 1848 Culvanu Ionu, 1 barbatu, omoritu la mand. lui Mohai János.

Keménytelke, 20. Martiu 1849 Capusianu Dumitru de aice, 1 barb., omoritu d'in arbitriulu cruntu alu lui Kovács Károly.

Martiu 1849 Ceocea Axente, Bontiula Chitoru, 2 barbati, omoriti la mandatulu lui Szabo Lajos.

D'in Bogata si d'in Lechintia 13 barbati deto.

Noembre 1848 Demeter Iliasiu d'in M. Bogáth 1 barbatu la mand. cont. Lázár Dénes impinsu in Muresiu.

Sovat'a, Martiu 1849 d'in Callianu 3 barb. inpuscati la mand. lui Gyuri Pál.

Uilacu, Martiu 1849 d'in Silvasiu 2 barb. deto la mand. lui Mohai István si Putnaki.

Martiu 1849 d'in M. Uilacu 8 barbati deto la mand. lui Kászoni si Putnaki.

Aprile 1849 d'in Sioptieru 1 barb. deto la mand. lui Kászoni János.

Várhegy, Martiu 1849 d'in Várhegy 2 barbati inpuscati de insurgenti.

Aprile 1849 11 barb. si 1 femeia deto.

Noembre 1848 11 barbati deto.

Velteriu, Martiu 1849 d'in Velteriu 2 barb. inpuscati la mand. lui Visolyi Áron.

20. Martiu 1849 d'in Mehesiu 2 barb. deto la mand. lui Hajn Lászlo.

Martiu 1849 d'in M. Frata 4 barbati deto la mand. lui Gyuri si Kadár Pál.

Visolya, Aprile 1849 d'in Visolya 1 barb. deto la mand. lui Elekes Pál.

V. (?) Sant-Ioana, Aprile 1849 d'in M. Ruciu 1 barb. deto la mand. lui Szabo Lajos.

1848 Harsianu Trifonu, Cordasiu Ionu, Moldovanu Ionu, Hurduga Ilie, d'in M. Grabenesiu, 4 barbati, omoriti la mand. lui Szabo Lajos.

Febr. 1849 Mihesianu Vasilica d'in M. Capusiu 1 barbatu deto.

Sent-Iván (Vajda- in comit. Turdei), 10. Aprile 1849 Manu Vasilie, Brateanu Ionu, Sucea Andreiu, Simionu Nicolae, Cornea Ionu, Rusu Ionu, toti d'in S. Iván, 6 barbati, fura omoriti prin trib. crim. d'in V. Szt.-Iván ce constá d'in conducatoriulu Szabo Lajos cá presiedente, Gyulai Jos. si Szabo Sam. cá membrii. Betranulu Manu Vasilie avù unu fiiu, ce erá tata la 7 prunci. Acesta fu judecatu la mórte cá unulu ce a juratu credintia imperatului la Monoru; audiendu betranulu de acésta, se duse si se imbiià se móra elu in loculu fetiorului seu; judecatorii neumani primira acésta, lasara pre fetioru liberu, ér pre betranulu l'au puscatu. Popa Brateanu Ionu fu ucisu numai pentruca unu fetioru alu seu a fugitu in Moldavi'a. Toti ceialalti patru fura puscati d'in singurulu motivu, pentrucà au fostu juratu la Monoru fidelitate imperatului!

Zau, 1849 d'in Zau 11 barbati ucisi de insurgenti in modu barbaru.

Sum'a totala a martiriloru d'in cerculu Reteagului este 864 barbati si 23 femei, la olalta 887.

E de notatu, cà in acestu cercu nu au cadiutu neci unu sasu, decàtu numai 24 de unguri, adeca d'in sum'a totala de 891, 887 sunt rom. 24 ung.

(Va urma.)

Nr. 116—1871.

Protocolulu siedintiei estraord. a comit. asoc. trans.

tienute in 30. Maiu c. n. 1871 sub presidiulu dlui vicepresied. Iacobu Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii P. Dunc'a, P. Manu, B. D. Ursu, P. Rosc'a, I. V. Rusu, Z. Boiu, V. Romanu si V. Ardeleanu.

§ 72. Presidiulu arata, cà dupace in urm'a conclusului comitetului asoc. d'in 11. Maiu a. c. § 70, s'au facutu tóte espeditiunile recerute in caus'a intemeiarei unui fondu pentru o academia romana de drepturi, s'au aflatu degiá motivatu, a conchiamá acésta siedintia singuru cu acelu scopu, cà-ci doresce, cá in senulu comitetului se se faca inceputulu pentru coutribuiri voluntarie in favórea fondului amentitu. Propune deci, cá comitetulu se benevoiésca a se dechiara, déca acésta dorentia a presidiului intempina consemtiementulu aceluia, si in casulu afirmativu, se se incepa inca acumu subscriptiunile in list'a resp.

Comitetulu dechiara cu unanimitate, cumu-cà, precumu se pronunciase degiá in siedinti'a premergatóre, primesce cu viia placere propunerea presidiala, si ca e gata a subscrie fia-care d'intre membrii presenti, contingentulu, cu carele, dupa potintia si d'in celu mai curatu zelu, póte veni in ajutoriulu scopului intentionatu; totu-odata se decide, cá lista de subscriptiuni se se impartasiésca si cu aceli membrii, cari nu potura participá la ast'a siedintia, cu rogarea cá si densii d'in partesi se subscrie, càtu voru benevoi.

§ 73. In urmarea acestora d'in respectiv'a lista de subscriptiune se constatéza, cumu-cà spre scopulu indigitatu, d'in partea membriloru mai diosu insemnati, s'a subscrisu urmatórele contribuiri:

1) Dn. consiliariu gub. in pens. Pav. Dunc'a s'a subscrisu cu 300 fr. v. a. in obligatiuni de statu de càte 100 fr.

2) Dn. colonelu in pens. bar. Davidu Ursu de Margine cu 200 fr. in obligatiuni de statu.

3) Dn. cons. aulicu si vicepres. alu asoc. trans. Iacobu Bolog'a cu 100 fr. in bani gata.

4) Dn. protopopu Ioanu Hannia cu 100 fr. in bani gata.

5) Dn. c. r. capitanu pens. si cass. asoc. trans. Const. Stezariu cu 100 fr. in obligatiuni de statu.

6) Dn. ases. consist. Zach. Boiu cu 100 fr. platindi in 10 rate lunarie cu càte 10 fr.

7) Dn. propriet. Vis. Romanu cu 40 fr. solvindi in tempu de doui ani.

8) Dn. cons. de finantia Petru Manu cu 20 fr.

9) Dn. protopopu Ioane V. Rusu cu 20 fr. bani gata, solvindu in 4 rate.

10) Dn. senat. Petru Rosc'a cu 20 fr. in bani gata.

11) Dn. oficialu pens. Vas. Ardeleanu cu 50 fr. platindu in 5 rate lunarie.

12) Dn. cancelistu magistratuale Ioanu Cretiu cu 5 fr. (platiti).

Prin urmare contribuirile subscrise facu sum'a totale de 1010 fiorini.

Aceste contribuiri incassanduse se voru strapune cassei asoc. trans. spre a se administra si manipula, conformu §-lui 4 d'in conclusulu adunarei gen. dela Naseudu p. XVII.

§ 74. Verificarea acestui protocolu se concrede d-loru membrii P. Dunc'a, P. Manu si Z. Boiu.

Sibiiu datulu cá mai susu.

Iacobu Bolog'a, vicepresied. — I. V. Rusu, secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiiu iu 2. Iuniu 1871.

P. Manu. I. Dunc'a. Z. Boiu.

Ad Nr. 116—1871.

Consemnarea contribuiriloru si ofertelorn incurse in favórea infientiarei si susutienerei unei academii romane de drepturi,

cu ocasiunea adun. gener. cerc. a despart. asoc. Sabesiu (IV) tienute la Miercurea in 30. Maiu c. n. 1871.

Prin dn. consil. gubern. in pens. Elia Macelariu s'a administratu in favórea fondului de academia urmatori'a consemnare:

Elia Macelariu, cons. gubern. pens. in Sibiiu 100 fr. in o obligatiune de statu, platitu.

Ioanu Deacu, protop. gr. cat. in Sabesiu 50 fr. in 10 ani.

Ioanu Tipeiu, protop. gr. or. in Sabesiu 50 fr. in 10 ani.

Iosifu Besanu, senatoriu in Sabesiu 50 fr. in 10 ani.

Ioanu Paraschivu, v. notariu magistr. in Sabesiu 50 fr. in 5 ani.

Ioanu Macelariu, jude scaunale in Miercurea 100 fr. in 4 ani.

Nicolau Lazaru, parochu gr. orient. in Sabesiu, 25 fr. in 5 ani, a platitu 5 fr.

George Macelariu, proprietariu in Miercurea 200 fr. in 2 ani, platitu 50 fr.

Dem. Macelariu, asesoriu in Miercurea 100 fr. in 10 ani.

Dem. Focsianu, negutiatoriu in Sabesiu 50 fr. in 5 ani.

Basilie Greavu, archivariu in Miercurea 50 fr. in 5 ani.

Nicolau Ciugudeanu, not. com. in Poian'a 300 fr. in 3 ani.

Ioanu Craciunu, parochu gr. or. in Apoldulu de susu 5 fr. pe totu anulu, 5 fr. platitu.

Ioanu Sierbu, preotu in Poiana 40 fr. in 10 ani, platitu 4 fr.

Moise Toparceanu, preotu in Apoldulu de diosu 25 fr. in 5 ani, platitu 5 fr.

Ioanu Lazaru, preotu in Apoldulu infer. 25 fr. in 5 ani, platitu 5 fr.

Michaile Schmigelsky, notariu comunale in Ludosiu 20 fr. in 10 ani, platitu 2 fr.

Basiliu Albini, propriet. in Springu 50 fr. in 5 ani, platitu 10 fr.

Comun'a Apoldulu romanescu (de diosu) 25 fr. in 5 ani, platitu 5 fr.

Comun'a Ludosiulu mare 50 fr. in 10 ani, platitu 5 fr.

Dumitru Nedela, proprietariu in Dobarc'a 50 fr. in 5 ani, platitu 10 fr.

Iacobu Greavu, proprietariu in Topàrcea 50 fr. in 5 ani, platitu 10 ani.

Comun'a Topàrcea 25 fr. in 5 ani.

Ios. Solomonu, parochu gr. cat. in Ludosiu 25 fr. in 5 ani.

Ioanu Papu, par. in Drasieu 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.

Comun'a Poiana 500 fr. in 10 ani.

Ioanu Draganu, cancel. mag. in Sabesiu 50 fr. in 5 ani.

Ioanu Miclea, parochu gr. cat. in Bozu 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.

Ioanu Banu, invetiatoriu in Poiana 20 fr. in 10 ani, platitu 2 fr.

Nicolau Creitiariu, parochu gr. resar. in Springu 15 fr. in 5 ani, platitu 3 fr.

Ioanu Ivanu, notariu com. in Acilíu 20 fr. in 10 ani, platitu 2 fr.

Ilie Siufana, pantofariu in Miercurea 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.

Ioanu Alamoreanu, parochu gr. or. in Alamoru 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.

Ioanu Calniceanu, parochu gr. or. in Bozu 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.

Nicolae Marcu, proprietariu in Springu 50 fr. in 5 ani, platitu 10 fr.

Ilie Marcu, invetiatoriu in Springu 10 fr. in 5 ani.

Georgiu Metesiu, parochu gr. cat. in Cutu 15 fr. in 5 ani, platitu 3 fr.

Eclesi'a gr. or. unita in Cutu 25 fr. in 5 ani.

Hieronimu Albini, not. si propriet. in Cutu 25 fr. in 5 ani.

Comun'a Cutu 25 fr. in 5 ani.

Ioanu Opreanu, parochu gr. or. in Contia 10 fr. in 5 ani, platitu 2 fr.

Nistoriu Flesieriu, parochu gr. or. in Miercurea 10 fr. in 2 ani.

Ioanu Biolecu, servitoriu la judecatoria in Miercurea 5 fr. in 10 luni.

Cosm'a Damianu, temnitiariu judecat. in Miercurea 15 fr. in 5 ani.

Ioanu Iridonu, proprietariu in Apoldulu mare 2 fr. platitu.

Nic. Dobrota, parochu in Poiana 20 fr. in 10 ani, 2 fr. platitu.

Ioanu Opreanu Ciungu, economu in Poiana 20 fr. in 10 ani, 2 fr. platitu.

Nic. Alemanu, parochu in Toparcea 10 fr. in 5 ani.

Antonie Moga, economu in Springu 10 fr. in 2 ani.

Nic. Rugianu, economu in Miercurea 5 fr. in 5 ani, 1 fr. platitu.

Moise Popa, economu in Ludosiu 5 fr.

Sum'a subscrisa face 2432 fr.

Miercurea 30. Maiu 1871

In absenti'a dn. directori

Deacu, Paraschivu, not.

D'in sum'a mai susu insemnata subscrisa iu favórea fondului de academia, in 31. Maiu a. c. sub Nr. prot. 114 s'au administratu la cass'a asoc. prin dn. cons. gub. pens. E. Macelariu 255 fr., d'in cari 155 in bani gata, ér 100 fr. in o obligatiune de statu (Staatsschuldverschreibung) cu couponii dela 1. Ian. 1872.

S'a cetitu si subscrisu pre langa recunoscerea espresa a oblegamentului.

E. Macelariu mp. Deacu mp. I. Tipeiu mp. Besanu mp. Nicol. Lazaru mp. Dim. Macelariu mp. George Macelariu mp. D. Focsianu mp. B. Greavu mp. N. Ciugudeanu mp. Ioanu Craciunu mp. Moise Toparceanu mp. Ioanu Lazaru mp. Vas. Albini mp. Ioanu Sierbu mp. Moise Orestianu mp. in numele comunei. Dum. Nedela mp. Iacobu Greavu mp., jude. Iosifu Solomonu mp. M. Schmiegelsky mp., notariu. I. Draganu mp. N. Ciugudeanu mp. Ioanu Banu mp. Nic. Creitiariu mp. Ioane Ioanu mp. Ilie Siufana mp. Nic. Marcu mp. Ilie Marcu mp. Georgiu Metesiu mp. si Biseric'a. Ioane Miclea mp. Ioane Calniceanu mp. Ieronimu Albini mp. Ieronimu Albini pro comuna. Ioanu Opreanu mp., par. gr. or. Nestoru Flesieriu mp. Ioanu Biolecu mp. Ioanu Iridonu mp. Ioanu Popu mp. Damianu Cosma mp. I. Macelariu mp. Ioanu Paraschivu mp.

Ad Nr. 224—1871.

Publicarea baniloru incursi

la asoc. trans. dela siedinti'a lunaria a comit. d'in 2. Maiu a. c. pàna la siedinti'a aceluia d'in 6. Iuniu a. c.

1) Prin directiunea despart. cerc. alu Brasiovului s'au trimesu la asoc. si anume:

A. Cá tacse de membrii ordinari:

a) dela dn. parochu in Brasiovu Bartol. Baiulescu tacsa de m. ord. pre $186^{8}/_{9}$ si $18^{69}/_{70}$ 10 fr.; b) dela dn. parochu in Poian'a Sarata Ioane Baloiu tacsa de m. ord. pre $18^{69}/_{70}$ 5 fr.; c) dela dn. comerciante in Brasiovu I. Persioiu tacsa de m. ord. pre $186^{4}/_{5}$ 5 fr.; d) dela dn. redactoriu si direct. Iacobu Muresianu tacsa de m. ord. pre $186^{3}/_{4}$ 5. fr.

B. Cá tacse de membrii ajutatori:

a) dela dn. parochu in Resnovu Rudolfu Petricu 1 fr.; b) dn. par. in Resnovu, Ioanu Noacu 1 fr.; c) dn. par. in Hermanu, Georgiu Dogariu 1 fr.; d) dn. par. in Cristhianu, Ioanu Popoviciu 1 fr.; e) dn. invetiatoriu in Cristhianu, Zach. Popu 1 fr.; f) dn. par. in Bacsfalu, Petru Càrstocea 1 fr.; g) dn. par. in Brasiovu, Bonifacie Pittis 1 fr.; h) dn. adiunctu inspectoriului scol. reg. Elia Goga 1 fr.

C. Cá colecte:

a) dela comun'a Bodila 1 fr. 20 cr.; b) Teliu 1 fr. 35 cr.; c) Resnovu 6 fr. 48 cr.; d) Cristhianu 7 fr. 12 cr.; la olalta 16 fr. 15 cr., si trimitienduse mai multu cu 5 cr., face sum'a 16 fr. 20 cr.

2) Dela dn. secretariu de finantia Ioane Tulbasiu tacsa de m. ord. pre $186^{4}/_{5}$ 5 fr.

3) Prin dn. asesoriu comitatense in Turd'a, Ioane Mezei (Campianu), s'a trimesu cá tacsa de membrii fnndatori pentru dn. parochu gr. or. in Ocolisiulu mare Petru Mezei, in o obligatiune de statu (Staatsschuldenverschreibung) Nr. 87,833 à 100 fr. m. c., si érasi in bani gata 100 fr. v. a., cu totulu 200 fr.

4) Dela dn. protop. in Rosi'a de munte, Simeone Balintu tacsa de m. ord. pre $186^{8}/_{9}$, $186^{69}/_{70}$ si $187^{0}/_{1}$ 15 fr.

5) Prin directiunea despart. cerc. alu Sighisiorei (XXI) se trimetu la asoc. 10 fr. si anume: a) dela Nic. Oprea tacsa de m. ord. pre $187^{0}/_{1}$ 5 fr.; b) dn. parochu Petru Decei tacsa de m. ord. pre $187^{0}/_{1}$ 5 fr.

Prin dn. protop. si colectoriu asoc. in Abrudu, Ioanu Galu s'au trimesu: a) dela dn. notariu comunale in Rosi'a de munte, Ioane Vladu tacsa de m. ord. pre $186^{6}/_{7}$, $186^{7}/_{8}$ si $186^{8}/_{9}$ 15 fr.; b) dela dn. parochu in Bistr'a, Augustinu Coltoru tacsa de m. ord. pre $186^{7}/_{8}$ 5 fr.

6) Prin dn. cons. gub. pens. Elia Macelariu s'au predatu la cass'a asoc. dela dn. proprietariu in Sibiiu, Dem. Andronicu cá contribuire in favórea fondului academiei romane de drepturi in bani gata 100 fr. v. a.

7) Prin dn. jude supl. la curi'a reg. in Pest'a si colect. asoc. trans., dr. Iosifu Galu s'au trimesu la fondulu asoc., cá legatu d'in partea repaus. dn. advocatu iu Oravitia, dr. Demetriu Hatieganu in bani gata (a se conferí si prot. siedintiei lun. d'in 6. Iuniu § 76) 100 fr.

8) Dn. prof. si bibliot. alu asoc. Ioanu Maximu a subscrisu in favórea fondului de academia in bani gata solvindi in 5 rate 5 fr. v. a.

9) Prin comitetulu despart. cerc. alu Gherlei (XIII) s'au trimesu la fondulu asociat. cá tacse de membrii ord. noui pre $187^{0}/_{1}$ si pentru diplome, si anume:

a)	dn. protop. B. Munteanu	tacsa pe $187^{0}/_{1}$	si	pentru dipl.	6	fr.
b)	„ par. rom. Ioane Romanu	„	„	„	6	„
c)	„ „ Const. Bene	„	„	„	6	„
d)	„ „ Ioane Ienei	„	„	„	6	„
e)	„ „ Alecs. Topanu	„	„	„	6	„
f)	„ „ Ioane Mihali	„	„	„	6	„
g)	„ „ Georgie Germanu	„	„	„	6	„
h)	„ „ Ioane Draganu	„	„	„	6	„
i)	„ „ Vas. Popu	„	„	„	6	„
k)	„ „ Ioane Papu	„	„	„	6	„
l)	„ „ Danila Horvath	„	„	„	6	„
m)	„ „ Gavrilu Germanu	„	„	„	6	„
	Sibiiu, in 6. Iuniu 1871.			Sum'a	72	fr.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Bibliografia.

Indreptariu pentru intrebuintiarea tableloru de parete.

De Teodoru Rosiu.*)

I. Esercitie pregatitórie pentru mana si ochi.

Invetiat. face pre scolari cunoscuti cu lucrurile si obiectele d'in giurulu loru, ii invétia espresiunile: in drépt'a, in steng'a, susu, supra, diosu, sub, inainte, inapoi etc., si procede cam in urmatória forma: Arata-mi N. man'a cu care manci! Arata-mi-o si tu B! Aratati-mi-o cu totii d'in banc'a acést'a! Sculati-ve cu toti si-mi aratati man'a cu care mancati! Acést'a-e man'a drepta. Dî N. acést'a! Dî si tu V.! Dîceti cu toti! Ceealalta se chiama steng'a. Radicati cu toti man'a stenga! Dîceti: „acést'a-e man'a stenga.“ Odata! de 2 ori! de 3 ori! Voi aveti si 2 ochi, ochiulu dreptu si ochiulu stengu. Puneti man'a drépta pre ochiulu dreptu! Man'a stenga pre ochiulu stengu! Man'a stenga pre ochiulu dreptu! Man'a drépta pre ochiulu stengu! Voi aveti 2 urechie. Puneti man'a drépta pre urechi'a drépta! man'a stenga pre urechi'a stenga! man'a drépta pre obrazulu dreptu! man'a stenga pre obrazulu stengu! man'a stenga pre umerulu dreptu; man'a drépta pre umerulu stengu! Puneti man'a drépta pre banca! Cine siede de-a drépt'a ta N.? Cine de-a steng'a?

La obiecte se destinge laturea drépta si laturea stenga. (Invetiatoriulu arata acést'a la tabla.) Vino N. afara, si-mi arata laturea drépta a tablei! Acuma laturea stenga! Pune N. man'a drépta pre partea drépta a mesei! Acuma pre steng'a! Arata-mi paretele in drépt'a ta! Acuma in steng'a! Inainte! indereptu! De care parte se afla cuptoriulu? Vino N. afara si te intocmesce cumu stau eu! Care e paretele dreptu alu scólei? Care e celu stengu? Ce obiecte se afla in drépt'a ta? in steng'a? (Invetiatoriulu face unu punctu pre tabla.) Ce am facutu eu N.? Dî N.: pre tabla stà unu punctu. Dî acést'a si tu R.: Dîceti cu toti! (Langa acela mai face invetiat. unulu.) Ce vedeti acuma? Càte puncte stau pre tabla? Dîceti cu toti: pre tabla stau 2 puncte. Care e punctulu d'in drépt'a? Care e d'in steng'a? Numesce-mi inca odata obiectele ce-su de càtra steng'a? Ce lucruri se potu vedé in steng'a candu mergemu la biserica? Ce in drépt'a? Candu veni de-a casa la scóla, ce case-ti stau tie N. in steng'a? Cari in drépt'a? Care e partea drépta a tablitiei? Care e steng'a? Care e partea deasupra? Care e de desuptu? (In acésta forma se tractéza si alte positiuni, inse cu observare, ca respunsurile scolariloru se fia totu-deauna intregi.)

In alta óra invetiatoriulu le póte aratá cumu se stea densii in bance, cumu se tiena tablitiele si condeiele. Cumu se-si tiena corpulu, petiorele si manele, peptulu se nu-lu lase pre mésa séu banca, cá se si-lu pericliteze.

(Invetiatoriulu trebue se intocmésca bancele asia, cá lumin'a se vina despre steng'a.)

Dupa aceste, invetiatoriulu face pre tabla unu punctu. Unii d'in scolarii cei mai preceputi 'lu facu antaiu pre tabla, apoi cu toti in aeru si in urma pre tablitiele loru. Invetiatoriulu mai face uuulu in linia orisontale. Scolarii facu asemene. Apoi urméza mai multe puncte in linia verticale, si in fine facu diferite puncte.

La altu esercitiu urméza linie perpendicularie, orisontale si paralele. Invetiatoriulu va purcede cam in modulu urmatoriu: Prunciloru! aratati cumu fuge marginea tablei d'in susu! d'in diosu! Cumu fuge dung'a mesei? a bancei? Luati sém'a! eu voiu face pre tabla o linia care se fuga dela steng'a spre drépt'a. Vino Ioane si fà si tu un'a asia! Sculati si o faceti cu degetulu in aeru! Acuma pre tablitia! Luati aminte! O linia care fuge dela drépt'a spre steng'a, séu dela steng'a spre drépt'a, se numesce „orisontale.“ Faceti cu toti mai multe linie orisontale! Cumu fuge laturea asta a tablei? (Invetiat. arata laturea stenga.) Numiti lucruri cari fugu d'in susu in diosu!

*) Vedi Nr. 10.

(Invetiat. face o linia d'in susu in diosu séu perpendiculare) pruncii facu asemene, antaiu in aeru, apoi pre tablitie, — apoi invetiatoriulu le spune, cà o linia care fuge d'in susu in diosu, séu d'in diosu in susu se numesce „perpendiculare.“ Astfeliu face invetiatoriulu 2 linie langa olalta si le spune, cà acele se numescu „paralele.“ In urma scolarii potu numí lucruri ce au pusetiune orisontale, perpendiculare si paralela.

In altu esercitiu face invetiatoriulu, totu in modulu aratatu, linie costisie si anghiuri, si anume: Prunciloru, cumu am dîsu ca stà ap'a in unu vasu? Cumu fugu siesurile? déca ne uitamu in giurulu nostru, numai siesuri vedemu? Suntu si dealuri. Care d'intre voi ati fostu pre dealuri? Prunciloru, partea cea mai deasupra a dealului se numesce „culme,“ partea de unde se incepe dealulu a se suí se chiama „póla,“ ér partea intre póla si culme se numesce „cósta.“ Cumu fuge cóst'a dealului? Arata cu man'a in aeru! Cumu fuge coperisiulu casei? Invetiatoriulu face linie costisie pre tabla, pruncii facu pre tablitie, si in urma le spune, cà liniele cari fugu cá costele se numescu „costisie.“ Invetiatoriulu face mai incolo o linia orisontale si o impreuna cu un'a perpendiculare si apoi le spune, cà unde se impreuna ele, se numesce „anghiu.“

Dupa aceste linie in altu esercitiu urméza linie cercuale, ovale si strimbe. Invetiatoriulu si aici are a urmarí form'a si modulu aratatu. In urma facùndu liniele cercuale, intréba pe scolari cá se-i spuna cu ce sémena densele? sémena cu cerculu, si pentru aceea se numescu linie „cercuale,“ — ér cele strimbe usioru le voru gací scolarii, déca le va aduce sp. e. aminte de vreunu drumu séu carare strimba, ér liniele in form'a oului se numescu „ovale.“

Mai incolo urméza impreunarea linieloru drepte cu cele strimbe. (Ajungùndu invetiat. la acestu esercitiu, trebue se linie tablitiele scolariloru cu unu cutîtu, séu cu unu cuiu, care face linie nesterse, cà-ci altmentrene ar perde prea multu tempu. Acuma si tabl'a scolare se poftesce se fia liniata pre de o parte cu colóre rosîa nestersivera.) Aceste linie se facu intre cele 2 linie paralele.

Acuma urméza o repetire, adeca cá tóte trasurile si liniele invetiate se se intiparésca afundu in memori'a scolariloru, invetiatoriulu i provóca cá densii se faca acu-si puncte, linie cercuale, strimbe, — càtu si linie ovale perpendiculare, orisontale, paralele si anghiuri etc. (Va urma.)

Dela Bucuresci mai primiramu de curendu:

Tractatu de Hygiena publica si politia sanitaria de doctorulu I. Felix, profesoru de Hygiena la facultatea de medicina d'in Bucuresci, membru consiliului medicalu superioru. Part. I. Bucuresci, tipografi'a Ión Weiss, strad'a Clementiei Nr. 15. 1870. 8⁰ mare, 458 pag., papiru si tiparu frumosu. Pretiulu? Nu ni s'a comunicatu.

Nu suntemu competenti de locu in scienti'a medicinei; cu tóte acestea cutezamu a recomenda oricarui romanu acésta carte scrisa bene, si déca se va folosi de lectur'a ei numai pre càtu ne-amu folositu noi, atunci ne va multiamí cà o amu recomendatu la cea mai de aprópe attentiune a publicului romanescu.

— Despre drepturile successorali ale mumei in generalu. Thesa pentru licentia. Actu publicu. Sustienutu in dio'a de 29. Nov. 1870. De Georgie M. Eliescu, nascutu in Craiov'a. Bucuresci 1870. 8⁰. pag. 125. In tipografi'a susu numita.

— Politica Dlui Ioanu Ghica, Ex-Bei de Samos. De C. D. Aricescu. Bucuresci, 1870. 8⁰ mare, pag. 162. In aceeasi tipografia. Critica fórte aspra a vietiei publice a dlui Ioanu Ghica, proptita inse totu cu documente, precumu se cuvene se faca orice criticu onestu. Déca cumu-va jóca si patima si vreo resbunare, atàtu de desa la romani cá si la greci si la italiani, voru sci judeca numai aceia carii cunoscu essactu tóta viéti'a lui I. Ghica.

— Sor'a Agapia, séu Calugari'a si Casatori'a. De C. D. Aricescu. Bucuresci, 1871. 8⁰ mare, 167 pag. Pretiulu 2 lei noi.

De candu essiste calugarismulu in Romani'a, lucruri asia gretiose si intricosiate nu s'au mai vediutu scóse la lumina, precumu sunt acestea publicate de dn. Aricescu, intru atàta, in càtu asemenea carte intrece cu revelatiunile sale scandalóse totu ce s'a scrisu pàna acilea in acésta materia in limba nóstra.

— Monumentulu dela Calugareni. Drama intr'unu actu. De Vas. Maniu. Bucuresci 1871. 8⁰ micu, pag. 27. Ne vomu reintórce cu alta ocasiune la acestu opusculu alu dlui Maniu, dedicatu memoriei scumpei sale fiice Mari'a Livia, repaus. in Octobre 1870.

Nr. 124—1871.

Càtra directiunile despart. cerc. ale asoc. trans.

De óre-ce d'in unele parti s'au trimesu incóce liste de membrii ai asoc. trans., fara de a se insemná caracteriulu si mai alesu locuinti'a resp. domni, d'in considerarea, cá in afacerile cassei asoc. se se póta tiené in tóta privinti'a evidenti'a receruta: Onor. directiuni ale despart. cerc. ale asoc. trans., sunt prin acésta poftite, a ingrigí, cá in listele trimetiende la acestu comitetu, se se insemne acuratu, numele, conumele, caracteriulu si locuinti'a aceloru domni, carii voru a se face membrii asoc., ori in altu modu voru a contribuí in favórea fondului asociatiunei.

D'in siedinti'a lunaria a comit. asoc. trans., tienuta la Sibiiu in 6. Iuniu 1871.

Iacobu Bologa, vicepres. — I. V. Rusu, secret. II.

Editoriu si provedietoriu: Comitetulu, — Redactoriu G. Baritiu, secretariulu I. alu asociatiunei. — Tipografi'a Römer & Kamner.